

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žitek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žitek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

SOCIÁLNY KAPITÁL AKO DETERMINANT ĽUDSKÉHO ROZVOJA NA ÚROVNI OBCÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Social capital as a determinant of human capital at the level of municipalities of Slovak Republic

LUKÁŠ VARECHA

MÁRIA FÁZIKOVÁ

Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka Department of Regional and Rural Development
Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja Faculty of European Studies and Regional Develop.
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre Slovak University of Agriculture in Nitra
✉ *Trieda Andreja Hlinku 2, 949 01 Nitra, Slovak Republic*
E-mail: *xvarecha@is.uniag.sk, maria.fazikova@is.uniag.sk*

Anotácia

Viacere empirické štúdie na makroúrovni poukazujú na pozitívny vplyv sociálneho kapitálu na ekonomický rozvoj, pričom sa spomína jeho schopnosť prostredníctvom noriem, sietí a dôvery zabezpečiť efektívnu spoluprácu medzi členmi komunity, získať externé zdroje a nahradiť tak iné, menej dostupné formy kapitálu. Príspevok sa zaoberá štruktúrnym sociálnym kapitálom na úrovni obcí Slovenskej republiky v súvislosti s ľudským rozvojom. Konkrétne je cieľom preskúmať vplyv rôznych druhov sociálnych organizácií na úroveň ľudského rozvoja, vyjadreného prostredníctvom modifikovaného indexu ľudského rozvoja. Na tento účel využívame regresnú analýzu a využívame priereznové dáta za rok 2015. Výsledkom regresnej analýzy je zistenie, že občianske združenia majú štatisticky významný a pozitívny vzťah s úrovňou indexu ľudského rozvoja a to ako pre občianske združenia, pri ktorých predpokladáme ich pozitívny vplyv pre komunitu ako športové kluby či cirkevné organizácie tak aj občianske združenia, pri ktorých sme predpokladali, že ich vplyv bude negatívny, teda odborové organizácie alebo profesijné združenia.

Kľúčové slova

sociálny kapitál, občianske združenie, ľudský rozvoj

Annotation

Several empirical studies at the macro level point to the positive effects of social capital on economic development, noting its ability, by norms, networks and trust to ensure effective cooperation among community members, to obtain external resources and to replace other, less accessible forms of capital. The paper deals with the structural social capital at the municipality level of Slovak republic in the context of human development. Specifically, its aim is to examine the impact of different types of social organizations on the level of human development, expressed through a modified human development index. For this purpose, we utilize regression analysis and we use cross-sectional data from 2015. The results of regression analysis show that voluntary associations have a statistically significant and positive relationship with the level of the human development index. This is true for both types of associations – organizations, for which the positive impact on community was assumed, such as sport clubs or church organizations and also voluntary associations that we assumed their impact would be negative such as trade unions or political parties.

Key words

social capital, voluntary association, human development

JEL classification: O15, O43

1. Úvod

Populárnym konceptom zahŕňajúcim vzťahy a kontakty sociálnych skupín a sietí, dôveru k ostatným členom či už skupiny, celej komunite alebo celej spoločnosti a jej inštitúciám je sociálny kapitál (Coleman, 1988; Fukuyama, 1995). Koncept sociálneho kapitálu je vnímaný aj ako nástroj na vysvetlenie rozdielov v ekonomickom rozvoji regiónov (Działek, 2014). Viaceré empirické štúdie v minulosti poukázali na to, že vysoká zásoba sociálneho kapitálu má významný vplyv na rozvoj územia. Javí sa ako zdroj, ktorý je k dispozícii aj pre komunity, ktoré majú obmedzený prístup k iným zdrojom – ako napr. k ľudskému fyzickému alebo finančnému kapitálu (Woolcock, 2002). Ekonomický rozvoj by sa mal v konečnom dôsledku prejavovať v ľudskom rozvoji a zabezpečení vyššej kvality života dotknutej komunity. Ľudský rozvoj nepredstavuje len zvýšenie príjmov ale aj uspokojenie potrieb ako je zdravotná starostlivosť alebo vzdelanie. Tieto sú zabezpečené verejným sektorom no sú do neho zapojené aj sociálne a politické inštitúcie (Flora et al., 1992; Christoforou, 2010). Dôvera a normy správania sa by mali vyvážiť neefektívnosť trhu a štátu znížením transakčných nákladov. Sociálny kapitál, konkrétne členstvo v sociálnych organizáciách má podporiť rozvoj aktivitami dopĺňajúcimi trhové a verejné inštitúcie (Christoforou, 2010).

O popularizáciu konceptu sociálneho kapitálu sa postaral najmä Putnam (1993, 2000), ktorý zdôrazňoval dôležitosť občianskej angažovanosti vo forme spolkov, združení, športových klubov a podobne. Rozdiely v regionálnom rozvoji vysvetľuje prostredníctvom rozdielov v zásobe sociálneho kapitálu, ktorý reprezentuje občiansku spoločnosť, výkonnosť inštitúcií a miestnych samospráv. Dobrovoľná spolupráca je teda podľa neho jednoduchšia v komunite, v ktorej sú vytvorené recipročné vzťahy a siete občianskej angažovanosti. Efektívne využitie sociálneho kapitálu je potom dôležitou úlohou danej komunity.

Práve lokálna úroveň je z pohľadu sociálneho kapitálu významná. Tu prevládajú zdieľané normy a spoločné hodnoty komunity a tak isto tu dochádza k najväčšiemu počtu interakcií medzi ekonomickými aktérmi. Bohatá sieť vzťahov medzi záujmovými skupinami a miestnymi verejnými inštitúciami potom pozitívne vplyva na budovanie infraštruktúry a zabezpečenie služieb, investícií a lepšieho spravovania. Hrá teda významnú úlohu v miestnom rozvoji (Jėkabsone a Sloka, 2016).

Je však nutné rozlišovať formy sociálneho kapitálu. Zväzujúci sociálny kapitál predstavuje dôveru medzi jednotlivcami v úzkych, homogénnych skupinách. Premosťujúci sociálny kapitál spája rôzne skupiny ľudí, ktoré sú ale podobné vzhľadom sa hierarchický status v spoločnosti. Sú preň charakteristické slabé väzby. Slabé väzby a sociálna dôvera na danom území uľahčujú prístup k iným formám kapitálu (Działek, 2014). Hierarchický sociálny kapitál predstavuje sieť vzťahov, kedy dochádza k interakciám jednotlivcov na rôznych hierarchických úrovniach a umožňuje získať informácie, zdroje a moc (Svendsen a Svendsen, 2010).

Nie je však optimálne aby boli vzťahy medzi aktérmi založené len na báze vzájomnej dôvery. Ako tvrdí Fukuyama (1995), existuje komplementárny vzťah medzi sociálnym kapitálom a formálnymi inštitúciami – je potrebné formálne inštitúcie vytvoriť – bez nich totiž komunita s vysokou zásobou dôvery a spoločenským duchom naráža na bariéry zabráňujúce ich ďalšiemu rozvoju. Naopak v prípade, že formálne inštitúcie sú vybudované, sú v podstate zbytočné ak ich do nich zapojení jednotlivci využívajú na dosiahnutie osobných cieľov.

Christoforou (2010) spája úlohu sociálneho kapitálu so sociálnymi organizáciami tretieho sektora ekonomiky. Tieto aktivity závisia od foriem sociálnej integrácie priamo založených na normách a recipročných sieťach. Táto reciprocita zahŕňa pohyb zdrojov medzi ekonomickými subjektmi, pričom nejde ani o redistribúciu zdrojov štátu ani o trhovú výmenu. Efektívnosť reciprocity a organizácií tretieho sektora závisí od synergických vzťahov s inštitúciami verejnej správy (Evers a Laville, 2004). Na druhej strane môže byť samospráva aj prekážkou budovania a využívania sociálneho kapitálu, a to najmä v prípadoch, keď neuznáva potrebu participácie občanov na plánovaní a rozhodovaní o obecných záležitostiach a ostatní aktéri rozvoja pre ňu nepredstavujú rovnocenných partnerov (Kubišová, 2016).

Avšak nie všetky typy sociálnych prepojení sú pre širšiu spoločnosť prospešné. Cieľom niektorých skupín môže byť len ich vlastný prospech napr. prostredníctvom lobingu (Olson, 1996). Knack a Keefer (1997) na základe toho rozdeľujú sociálne organizácie na Olsonovské a Putnamovské, pričom prvé menované zahŕňajú odbory, politické strany a profesijné združenia, ktorých cieľom má byť ovplyvniť distribúciu zdrojov v spoločnosti v ich prospech. V prípade druhých menovaných ide o cirkevné organizácie, kultúrne spolky a podobne, ktoré sú vnímané ako prospešné pre širšiu spoločnosť. Binek et al. (2007) tiež poukazujú na dôležitosť rozlíšiť spolky na základe ich efektov na spoločnosť. Hovorí o združeniach, ktoré sa primárne zaoberajú potrebami svojich členov a združenia zamerané na aktivity prospešné pre širšiu spoločnosť, kedy členovia týchto združení poskytujú pomoc pre členov komunity a sú priamo zapojení do komunitného rozvoja.

2. Cieľ a použité metódy

Cieľom príspevku je preskúmať vzťah zložky sociálneho kapitálu predstavujúcej činnosť občianskych združení a ľudským rozvojom na úrovni obcí Slovenskej republiky. Ako sme naznačili v predchádzajúcej kapitole, budú nás zaujímať aj také organizácie, ktoré majú mať podľa Knack a Keefer (1997) negatívny vplyv na ekonomický rozvoj. Na preskúmanie závislosti zostavíme regresný model, ktorý bude pozostávať z prierezoých dát za rok 2015. Použité údaje sme získali zo štatistického úradu SR, Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 a Registra organizácií SR.

Ako závislú premennú použijeme modifikovaný index ľudského rozvoja podobne ako ho zostrojila Humlerová (2013). Tento indikátor zahŕňa tri dimenzie – úroveň vzdelanosti, pravdepodobnú dĺžku života a ekonomické podmienky. Vo svojej pôvodnej podobe sa používa na meranie ľudského rozvoja na úrovni jednotlivých štátov (UNDP, 2016). Keďže nie všetky dáta na úrovni obcí sú dostupné v takej podobe ako sú potrebné na jeho výpočet, nahradili sme ich alternatívnymi ukazovateľmi, dostupnými na danej úrovni. Ako indikátor vzdelanosti sme použili vážený index vzdelanosti (1) za rok 2011 (Education Index). Tento indikátor je založený na počte rokov štúdia a v najväčšej miere sa približuje k úrovni vzdelanosti v pôvodnom indexe ľudského rozvoja.

$$\text{Vážený index vzdelanosti} = \frac{\sum_{i=1}^{12} w_i \text{počet obyv}_i}{\text{počet dospelého obyvateľstva}} \quad (1)$$

Kde w_i = (počet ukon. rokov stupňa vzdelania i) / 9 pre $i = 1, 2, \dots, 12$.

Pravdepodobnú dĺžku života sme nahradili hrubou mierou úmrtnosti (Life Expectancy Index) a dimenziu ekonomických podmienok predstavuje nezamestnanosť (Income Index). Keďže na úrovni obcí nie sú k dispozícii údaje o ekonomicky aktívnom obyvateľstve, vyjadrili sme ju ako disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie k počtu produktívnej zložky obyvateľstva. Keďže ukazovatele zastupujúce jednotlivé dimenzie ľudského rozvoja sú vyjadrené v rôznych jednotkách, je pre výpočet indexu ľudského rozvoja nutné ich štandardizovať. Štandardizácia je vykonaná prostredníctvom metódy max – min (2), ktorá zaručí hodnoty v intervale (0,1).

$$z_i = \frac{x_i - \min(x)}{\max(x) - \min(x)} \quad (2)$$

Kde $x_i = (x_1, \dots, x_n)$ a z_i predstavuje štandardizované hodnoty.

Keďže na rozdiel od zvyšných dvoch čiastkových indikátorov rastúci index vzdelanosti predstavuje pozitívny jav, bola použitá obrátená hodnota tohto indikátoru, teda jeho štandardizovaná hodnota odpočítaná od jednotky. Následne samotný index (3) vypočítame ako aritmetický priemer štandardizovaných hodnôt jednotlivých indikátorov. Vzhľadom na podľa nás ťažkopádnu interpretáciu výsledný index opäť odčítame od jednotky a tak ako v prípade pôvodného indexu ľudského rozvoja platí, že zvyšujúca hodnota tohto indikátora značí vyššiu úroveň ľudského rozvoja.

$$HDI_i = 1 - \left(\frac{\text{Life Expectancy Index} + (1 - \text{Education Index}) + \text{Income Index}}{3} \right) \quad (3)$$

Kde HDI_i predstavuje index ľudského rozvoja obce i .

Aktivity občianskych združení je možné merať ich počtom, celkovým počtom ich členov na obyvateľa alebo frekvenciou ich stretávaní (Rupasingha et al., 2002). Hustotu občianskych združení v našom prípade predstavuje ich celkový počet na 1000 obyvateľov stredného stavu v roku 2015. Organizácie sme teda rozdelili na dve skupiny – prvú skupinu predstavujú občianske združenia s efektmi aké im pripisuje Putnam, konkrétne záujmové združenia, nadácie, neziskové organizácie, cirkevné organizácie, spolky, kluby a ich organizačné jednotky. Očakávame, že existuje pozitívny vzťah medzi počtom občianskych združení Putnamovského typu a hodnotou indexu ľudského rozvoja. Druhú skupinu predstavujú tzv. rent-seeking organizácie politické strany, odborové organizácie, záujmové združenia právnických osôb a ich organizačné zložky. V tomto prípade predpokladáme negatívny vzťah medzi počtom občianskych združení Olsonovského typu a hodnotou indexu ľudského rozvoja.

Pokiaľ chceme odhaliť vzťah medzi sociálnym kapitálom a ľudským rozvojom, je potrebné odfiltrovať možný vplyv ďalších jeho determinantov. Preto sme do modelu zahrnuli aj sériu kontrolných premenných, ktoré budú zahrnuté do všetkých modelov. Popisná štatistika pre všetky premenné je uvedená v tabuľke 1.

Po přidání série kontrolních premenných má regresný model nasledujúcu podobu:

$$HDI_i = \beta_0 + \beta_1 \log(HUSTOTA_i) + \beta_2 PP_i + \beta_3 MS_i + \beta_4 MZDAOKR_i + \beta_5 MNOKR_i + \beta_6 INSTRN_i + \beta_7 ZZ_i + \beta_8 PUTNAM_i + \beta_9 OLSON_i + \varepsilon_i$$

Kde $i = 1, 2, \dots, 2892$ predstavuje obce Slovenskej republiky.

Tab. 1: Prehľad premenných použitých v regresnej analýze a ich popisná štatistika

Variable		Mean	Median	S. D.	Min	Max	Zdroj
HUSTOTA	Hustota obyvateľstva v ob./km ²	110,	58,8	380,	0,570	1,37e+004	Datacube, 2015
PP	Hrubá miera prirodzeného prírastku v promile	-2,00	-1,26	10,6	-103,	44,4	Datacube, 2015
MS	Hrubá miera migračného salda v promile	1,95	0,000	19,7	-265,	269,	Datacube, 2015
MZDAOKR	Priemerná hrubá mesačná mzda podľa VZPS v okrese	828,	812,	106,	636,	1,45e+003	Datacube, 2015
MNOKR	Miera evidovanej nezamestnanosti	13,2	12,2	5,58	4,67	27,4	Datacube, 2015
PUTNAM	Počet vybraných občianskych združení na 1000 ob. Stredného stavu	6,61	5,48	5,73	0,000	97,6	Register organizácií SR
OLSON	Počet vybraných občianskych združení na 1000 ob. Stredného stavu	0,520	0,000	2,07	0,000	90,9	Register organizácií SR
INSTRN	Index starnutia	123,	104,	127,	2,64	2,80e+003	Datacube, 2015
HDI	Modifikovaný index ľudského rozvoja	0,681	0,696	0,0699	0,307	0,916	Datacube, 2015; SODB 2011
RURAL	Okres klasifikovaný ako vidiecky, binárna premenná	0,387	0,000	0,487	0,000	1,00	Datacube, 2015
ZZ	Počet zdravotníckych zariadení na 1000 ob. Stredného stavu	0,645	0,000	1,78	0,000	40,8	Datacube, 2015

Zdroj: vlastné spracovanie

3. Výsledky regresného modelu

V tabuľke 2 sú prezentované modely regresnej analýzy odhadované prostredníctvom metódy OLS. Keďže sme v modeloch detekovali heteroskedasticitu, aplikovali sme odhad robustných štandardných chýb. Čo sa týka prítomnosti multikolinearity nezávislých premenných, nízke hodnoty inflačného faktora rozptylu (VIF) naznačujú, že výsledky nie sú ovplyvnené multikolinearitou (Hair et al., 2014).

V prípade väčšiny kontrolných premenných sú ich koeficienty štatisticky významné. Teda vysoké hodnoty indexu ľudského rozvoja sú napríklad v obciach s nízkou mierou nezamestnanosti v okrese, vysokou priemernou nominálnou mzdou v okrese alebo vysokou hrubou mierou migračného salda a prirodzeného prírastku. Zaujímavý je pozitívny vzťah závislej premennej s binárnou premennou RURAL, predstavujúcou skutočnosť, že daná obec sa nachádza v okrese klasifikovanom ako vidiecky. Hodnota indexu starnutia nemá na index ľudského rozvoja štatisticky významný vplyv. Premenné v modeli vysvetľujú približne 42% variability modifikovaného indexu ľudského rozvoja a celkový model je štatisticky významný.

Tab. 2: Výsledky regresnej analýzy

Závislá premenná: HDI	(1)		(2)	
	β	VIF	β	VIF
const	0,6836**		0,6837**	
	(0,01342)		(0,01322)	
PP	0,0009208**	1,303	0,0009212**	1,311
	(0,0001872)		(0,0001862)	
MS	0,0001649**	1,061	0,0001641**	1,061
	(6,194e-05)		(5,816e-05)	
MZDAOKR	3,282e-05**	1,868	2,228e-05*	1,898
	(1,119e-05)		(1,145e-05)	
MNOKR	-0,006375**	1,837	-0,006542**	1,863
	(0,0002792)		(0,0002850)	
INSTRN	3,125e-05	1,311	2,109e-05	1,353
	(2,358e-05)		(2,209e-05)	
RURAL	0,008008**	1,052	0,007775**	1,053
	(0,002175)		(0,002159)	
Ln(HUSTOTA)	0,01137**	1,437	0,01257**	1,473
	(0,001396)		(0,001349)	
ZZ	0,003978**	1,079	0,003567**	1,095
	(0,0006955)		(0,0006056)	
PUTNAM			0,001057**	1,136
			(0,0002721)	
OLSON			0,001180**	1,032
			(0,0003170)	
F	201,98**		167,35**	
Adj. R ²	0,4230		0,4311	

Pozn.: V zátvorkách sú uvedené robustné štandardné chyby, * na hladine významnosti 10%, ** na hladine významnosti 5%, N = 2892.

Zdroj: vlastné spracovanie

V druhom modeli pridávame premenné predstavujúce sociálny kapitál na otestovanie hypotéz ohľadom ich vplyvu na ľudský rozvoj. Je viditeľný nárast vysvetľovanej variability závislej premennej a model zostáva štatisticky významný. Až na premennú predstavujúcu priemernú nominálnu mzdu v okrese zostávajú koeficienty premenných štatisticky významné na rovnakej hladine významnosti.

V prípade občianskych združení podľa Putnama (napr. cirkevné organizácie, športové kluby, rôzne voľnočasové spolky, mládežnícke spolky) sa potvrdil ich predpokladaný vzťah so závislou premennou. Ich vplyv je štatisticky významný a pozitívny, čo je v súlade s teóriou, že členovia aj nečlenovia takýchto skupín dokážu profitovať z existencie hustých sietí a dokážu spolupracovať efektívnejšie. V konečnom dôsledku sú celé komunity a regióny s hustejšími sociálnymi sieťami produktívnejšie (Putnam, 1993; 2000). Kubišová (2016) považuje za spolky s najväčším integrujúcim potenciálom cirkevné organizácie, pretože spájajú ľudí rôzneho veku, vzdelania, sociálnej situácie a podobne.

Rovnako ako Putnamovské občianske združenia, aj koeficient Olsonovských občianskych združení (odborové zväzy, politické strany) je štatisticky významný a pozitívny. Táto skutočnosť je v rozpore s predpokladom, že tieto skupiny prostredníctvom rôznych aktivít zabezpečovať výhody pre svojich členov na úkor celej komunity (Knack, 2003). Jedným z vysvetlení tohto javu by mohol byť fakt, že medzi tieto sociálne organizácie patria odborové organizácie, o ktorých môžeme tvrdiť, že sa snažia uspokojiť potreby svojich členov na úkor spoločnosti ale

v konečném důsledku sú týmito členmi zamestnanci a ich činnosť sa prejaví napríklad aj v zvýšení ich miezd. Takéto benefity sa potom jasnejšie prejaví na ľudskom rozvoji.

Stanovený model má však limitácie. Aj keď regresný model potvrdil štatisticky významný pozitívny vzťah medzi modifikovaným indexom ľudského rozvoja a počtom občianskych združení na 1000 obyvateľov, keďže sa jedná o prierezové dáta, jeho schopnosť vypovedať o kauzálnych vzťahoch je značne obmedzená. Na to aby sa odhalili skutočné kauzálne vzťahy sú potrebné panelové dáta. Taktiež nie je celkom isté či je vyššia úroveň ľudského rozvoja zapríčinená sociálnym kapitálom alebo či naopak väčší počet občianskych združení nie je spôsobený vyššou úrovňou ľudského rozvoja. Ďalšou limitáciou je spôsob akým je sociálny kapitál vymedzený. Jeho meranie len prostredníctvom samotných počtov občianskych združení neberie do úvahy rôznorodú činnosť, ktorú tieto organizácie môžu vykonávať. Ďalej nie sú dostupné dáta o počte členov alebo o aktivitách, ktoré tieto členovia vykonávajú. Teda aj keď v príspevku rozdeľujeme občianske združenia na dve skupiny podľa ich predpokladanej prospešnosti pre komunitu, na základe dostupných dát nedokážeme určiť aká je skutočná činnosť jednotlivých občianskych združení.

Záver

V rámci príspevku sme sa zaoberali občianskych združení na ľudský rozvoj na úrovni obcí v Slovenskej republike. Na vyjadrenie stavu ľudského rozvoja v jednotlivých obciach sme použili modifikovaný index ľudského rozvoja pozostávajúci z váženého indexu vzdelanosti, hrubej miery úmrtnosti a disponibilným počtom uchádzačov o zamestnanie vyjadreného k strednému stavu produktívnej zložky populácie. Po vzore autorov zaoberajúcich sa vplyvom sociálneho kapitálu na ekonomický rozvoj sme rozdelili rôzne občianske združenia do dvoch kategórií – na tie, ktorých cieľom je uspokojovať potreby svojich členov a združenia zamerané na aktivity prospešné pre širšiu spoločnosť.

Výsledky uskutočnenej regresnej analýzy, preukazujú na existenciu pozitívneho vzťahu medzi sociálnym kapitálom reprezentovaným počtom občianskych združení na 1000 obyvateľov a indexom ľudského rozvoja. Pozitívny vzťah sa prejavil v prípade oboch skupín občianskych združení. Potvrdil sa pozitívny a štatisticky významný vplyv Putnamovských občianskych združení. Tieto organizácie teda skutočne môžu svojou činnosťou zabezpečiť prosperitu pre celé komunity. Na druhej strane podobne ako pri štúdiách iných autorov (Knack, 2003; Christoforou, 2010) sa neprejavili negatívne vplyvy Olsonovských sociálnych organizácií. Podľa Knack (2003) môžeme túto skutočnosť pripísať tomu, že ide o veľmi široké kategórie organizácií, pričom neberieme do úvahy širokú paletu činností jednotlivých združení. Vzhľadom na široké možnosti a rôznu mieru aktivít jednotlivých sociálnych organizácií nepovažujeme za dostatočné zakladať skúmanie sociálneho kapitálu len na základe tohto vymedzenia.

Vzhľadom na obmedzenú vypovedaciu hodnotu prierezových dát je do budúcnosti potrebné analyzovať panelové dáta, čo umožní odhaliť kauzálne vzťahy medzi premennými. Ďalšou nutnosťou je v prípade štruktúrného sociálneho kapitálu na úrovni obcí preskúmať ich vzájomnú priestorovú závislosť a aplikovať priestorové modely.

Literatúra

- [1] BINEK, J., et al., (2007). *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georatown. ISBN 80-251-19-5.
- [2] COLEMAN, J., (1988). Social Capital and the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, vol. 94, no. 1, pp. 52 – 120. ISSN 1537-5390.
- [3] DZIAŁEK, J., (2014). Is social capital useful for explaining economic development in Polish regions? *Geografiska Annaler, Series B: Human Geography*, vol. 96, no. 2, pp. 177-193. ISSN 1468-0467.
- [4] EVERS, A., LAVILLE, J., (2004). *The Third Sector in Europe*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited. ISBN 1 84376 400 8.
- [5] FLORA, C. B., (1992). *Rural Communities: Legacy and Change*. Oxford: Westview Press. ISBN 0-8133-1477-1.
- [6] FUKUYAMA, F., (1995). *Trust: the social virtues and the creation of prosperity*. New York: Free Press. ISBN 0684825252
- [7] HAIR, J. F., et al., (2014). *Multivariate Data Analysis*. London: Pearson. ISBN 0138132631.
- [8] HUMLEROVÁ, V., (2013). *Strategie regionálního rozvoje a rozvoje venkova podporované EU a jejich uplatnění v ČR* [Dizertačná práca]. České Budějovice: Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích.
- [9] CHRISTOFOROU, A., (2010). Social capital and human development: an empirical investigation across European countries. *Journal of Institutional Economics*, vol. 6, no. 2, pp. 191-214. ISBN 1744-1382. DOI: 10.1017/S1744137409990324.
- [10] JĚKABSONE, I., SLOKA, B., (2016). Objective Evaluation of the Well-being of the Municipalities in Latvia. *Social Research*, vol. 34, no. 1, pp. 42-52. ISSN 1392-3110.

- [11] KNACK, S., (2003). Groups, Growth and Trust: Cross-Country Evidence on the Olson and Putnam Hypotheses. *Public Choice*, vol. 117, no. 1, pp. 341–355. ISSN 1573-7101.
- [12] KNACK, S., KEEFER, P. (1997). Does Social Capital Have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation. *Quarterly Journal of Economics*, vol. 112, no. 4, pp. 1251-1288. ISSN 0033-5533.
- [13] KUBIŠOVÁ, E., (2016). *Úloha sociálneho kapitálu v miestnom rozvoji* [dizertačná práca]. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.
- [14] OLSON, M., (1996). Distinguished Lecture on Economics in Government: Big Bills Left on the Sidewalk: Why Some Nations Are Rich, and Others Poor. *Journal of Economic Perspectives*, vol. 10, no. 2, pp. 3-24. ISSN 0895-3309. DOI: 10.1257/jep.10.2.3.
- [15] PUTNAM, R., (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press. ISBN 978-0-691-07889-2.
- [16] PUTNAM, R., (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster. ISBN 0743203046.
- [17] RUPASINGHA, A., et al., (2002). Social and institutional factors as determinants of economic growth: Evidence from the United States counties. *Papers in Regional Science*, vol. 81, no. 1, pp. 139-155. ISSN 1435-5957.
- [18] SVENDSEN, G. T., SVENDSEN, G. L. H., (2010). *Handbook of social capital: The troika of sociology, political science, and economics*. Cheltenham, Glos, UK: Edward Elgar. ISBN 9781845423230.
- [19] UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME, (2016), *Human Development Report 2016 Human Development for Everyone*. New York: United Nations Development Programme. ISBN 978-92-1-126413-5.
- [20] WOOLCOCK, M., (2002). Social Capital in Theory and Practice: Where Do We Stand? In Isham, J., Kelly, T., Ramaswamy, S. (eds.). *Social Capital and Economic Development: Well-being in Developing Countries*, Cheltenham, UK: Edward Elgar, pp. 18-37. ISBN 9781840646993. DOI:10.4337/9781781950388.00011.

Príspevok bol spracovaný v rámci grantu VEGA1/0789/18.